

Instytut Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego  
Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego  
Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Olsztynie

zapraszają na

**XIV sesję naukową**  
***Życie prywatne Polaków w XIX wieku***  
***„Migracje, podróże, zesłania – prywatne światy w ruchu”***

Olsztyn, 24-25 września 2026 r.

Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie

XIX stulecie było epoką intensywnych przemieszczeń ludności. Wiek ten przyniósł zarówno dobrowolne podróże i migracje, jak i ruchy wymuszone przez sytuację polityczną, represje popowstaniowe, przemiany społeczne i gospodarcze oraz narastające zróżnicowanie cywilizacyjne między wsią a miastem. Polacy opuszczali rodzinne strony z powodów politycznych, ekonomicznych, edukacyjnych, zawodowych i zdrowotnych; wyjeżdżali czasowo lub na stałe, przenosili się do miast, emigrowali do Europy Zachodniej i za ocean, byli zsyłani w głąb imperium rosyjskiego, przesiedlani, wywożeni, zmuszani do życia z dala od domu. Ruch ten miał wymiar nie tylko społeczny i polityczny, lecz także głęboko prywatny.

XIV konferencja z cyklu „Życie prywatne Polaków w XIX wieku” poświęcona będzie różnym formom doświadczenia przemieszczenia oraz ich wpływowi na życie prywatne jednostek i rodzin. Interesować nas będą zarówno wielkie procesy historyczne – Wielka Emigracja, wychodźstwo popowstaniowe, emigracja zarobkowa, migracje do ośrodków przemysłowych, zesłania i deportacje – jak i ich mikrohistoryczny wymiar: codzienność ludzi żyjących w drodze, na obczyźnie, na zesłaniu, w nowym mieście, w tymczasowym lokum, w przestrzeni przejściowej między dawnym a nowym miejscem życia.

Chcielibyśmy spojrzeć na migracje, podróże i zesłania jako na zjawiska kształtujące codzienność, relacje rodzinne, sposoby gospodarowania, strategie przetrwania i adaptacji. Interesować nas będzie prywatny wymiar rozstania z domem, organizacja życia w nowych warunkach, emocje towarzyszące wyjazdom i rozłące, praktyki osiedlania się, odbudowywania więzi i tworzenia poczucia zadomowienia. Chcemy zapytać o to, jak wyglądało życie rodzin rozdzielonych migracją, jak organizowano budżet domowy i przepływ pieniędzy, jak podtrzymywano kontakty listowne, jak urządzano codzienność w rzeczywistości tymczasowości, obcości i niepewności.

W centrum naszej refleksji chcemy umieścić prywatne światy ludzi pozostających w ruchu: emigrantów politycznych i zarobkowych, zesłańców, przesiedleńców, podróżnych, urzędników, nauczycieli, studentów, służbę, robotników, chłopów opuszczających wieś, kobiety towarzyszące mężom lub pozostające w kraju, dzieci wychowujące się w rozłące, rodziny budujące nowe formy codzienności poza miejscem pochodzenia. Interesować nas będą zarówno doświadczenia elit, jak i warstw średnich oraz ludowych, ujmowane z perspektywy historii społecznej, historii rodziny, historii emocji, historii codzienności i mikrohistorii.

Do dyskusji pragniemy zaprosić przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, w tym historyków, historyków kultury, historyków sztuki, literaturoznawców, antropologów historii, etnologów, socjologów, muzealników i archiwistów.

### **Proponowane zagadnienia:**

- emigracja polityczna i jej prywatne konsekwencje;
- emigracja zarobkowa i strategie ekonomiczne rodzin;
- zesłania, wywózki, deportacje i doświadczenie przymusowego przemieszczenia;
- migracje ze wsi do miast;
- mobilność sezonowa i czasowa;
- przeprowadzki, zmiana miejsca zamieszkania, urządzenie się na nowo;
- podróże codzienne i nadzwyczajne;
- realia podróżowania w XIX wieku;
- infrastruktura mobilności i jej wpływ na życie prywatne;
- koszty podróży, wyjazdu i osiedlenia;
- sposoby zarabkowania w warunkach migracji;
- gospodarowanie budżetem domowym w sytuacji rozłąki i przemieszczenia;
- transfer pieniędzy, rzeczy, listów i pamiątek;
- dom, obczyzna, tymczasowość, zadomowienie;
- poszukiwanie własnego miejsca i tworzenie „domu” poza miejscem pochodzenia;
- relacje rodzinne w warunkach migracji i rozłąki;
- kobiety, dzieci i osoby starsze wobec mobilności;
- emocje towarzyszące wyjazdom: lęk, nadzieja, nostalgia, ciekawość, poczucie straty;
- sieci wsparcia rodzinnego, sąsiedzkiego i towarzyskiego;
- migracje a awans społeczny i zawodowy;
- migracje a degradacja, ubóstwo i wykluczenie;
- doświadczenie obcości i procesy adaptacyjne;

- prywatny wymiar podróży edukacyjnych, zdrowotnych i krajoznawczych;
- pamiętniki, korespondencja i egodokumenty jako źródła do badania mobilności;
- materialny wymiar życia „w drodze”;
- rytm dnia, praktyki codzienności i organizacja czasu w warunkach przemieszczania się;
- wspomnienia podróży, migracji i zesłania w narracjach autobiograficznych.

*Jak zawsze jesteśmy otwarci na Państwa propozycje tematów, które mogą wykraczać poza zaproponowane powyżej zagadnienia, lecz pozostaną związane z nadrzędnym problemem badawczym konferencji. **Propozycje referatów prosimy przesyłać drogą elektroniczną na formularzu zgłoszeniowym do 30 czerwca 2026 r.** pod adres: [zycieprywatne@wp.pl](mailto:zycieprywatne@wp.pl) lub [mariakorybut@o2.pl](mailto:mariakorybut@o2.pl)*

*Opłatę konferencyjną w wysokości **550 zł** (obiady, serwisy kawowe podczas przerw, materiały konferencyjne, uroczysta kolacja) należy wnieść do **5 września 2026 r.** na konto bankowe: **29 1020 3541 0000 5202 0089 4386 (Polskie Towarzystwo Historyczne, Oddział w Olsztynie, ul K. Obitza 1, 10-725 Olsztyn)** z zaznaczeniem w tytule przelewu: **Konferencja Życie prywatne** oraz podaniem imienia i nazwiska.*

#### **Komitet Naukowy Konferencji:**

prof. dr hab. Jarosław Kita, dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM.

#### **Komitet Organizacyjny Konferencji:**

mgr Izabela Socka, mgr Aleksandra Staniszevska, mgr Adrianna Czekalska,  
mgr Marta Żanna Skarżyńska

*W imieniu Komitetu Naukowego i Organizacyjnego konferencji:*

*prof. dr hab. Jarosław Kita*

*dr hab. Maria Korybut-Marciniak, prof. UWM*

